

Droger i drinken...

Polisen granskar ofrivillig drogning för första gången...

Historier om spetsade drinkar, så kallat drink spiking, har förekommit länge. Ingen vet hur stort problemet egentligen är. Vanligtvis förknippas fenomenet med krogvärlden, men drink spiking kan ske på många ställen. För första gången i Sverige har polisen i Västra Götaland gjort ett försök att få fram statistik.

Under en narkotikakonferens i Barcelona 2005, där kriminalkommissarie Anders Stolpe deltog, talade några engelska kollegor om drink spiking.

– Jag hade tidigare hört fler olika vittnesmål från vänner och anhöriga till offer. De har ofta en kvalificerad gissning om vad som kan ha inträffat. Men det finns sällan vittnen och offret minns inte vad som har hänt. Många gånger kommer anmälan in för sent för att man ska hitta spår efter en gärningsman, säger Anders Stolpe.

Men i England var frekvensen så hög att man har mött problematiken mer professionellt. Där utreds mellan 6 000 och 8 000 fall varje år. Anders Stolpe blev inspirerad och tog med sig en närmast omöjlig uppgift hem till Göteborg.

Han ville se hur situationen var i Västra Götaland. Eftersom ofrivillig drogning saknar svensk brottsrubricering – det kan gömma sig bakom narkotikabrott, grov misshandel, grov våldtäkt eller dylikt – var Anders tvungen att göra en generell sökning i rapporteringssystemet. Han valde perioden hösten 2004 till våren 2005.

– Jag hade tre sökord: drogad, minneslucka och svarttaxi och fick då en förfärlig massa filer, det blev ungefär som tio telefonkataloger eller 11 000 träffar. Där gick jag in på djupet och fick till slut fram 107 fall som sannolikt handlade om spetsade drinkar i olika sammanhang.

Syftet var främst att se om det ur resurssynpunkt var värt att gå vidare med problematiken. Siffran är inget svar på det totala antalet händelser, men med 107 ärenden på en myndighet under ett år så kunde Anders konstatera att det motiverar fortsatt arbete. Förekomsten är förmodligen inte mindre på andra håll i landet.

– När jag tittade närmare på texten och hur ärendena hade hanterats så visade de sig ha varit väldigt svåra att utreda. Det var inte många fall där vi gått i mål. Den gemensamma nämnaren är en målsägande med väldigt svag minnesbild av vad som har inträffat, men som kän-

ner att han/hon har blivit utsatt för något otillbörligt och sannolikt drogad.

Det handlade om allt från en borttappad väska till mord, men några specifika drag återkom i flera fall. Händelsen sker nattetid och i samband med alkoholintag. Kvinnor drabbas oftast i krogmiljö eller på hemmafester då en relativt okänd man smyger ner ett preparat i deras drink för att sedan utnyttja dem sexuellt. Plötsligt förstår hon att hon har varit hemma hos någon eller att någon har varit hemma hos henne och hon har ingen bild av utseendet eller vad som har hänt.

Män drabbas oftast i en svarttaxi på väg hem. Han blir bjuden på något, en Coca-cola, en karamell eller liknande. I andra fall stannar man på vägen och dricker te eller går in i en annan lokal och nästa morgon vaknar han plötsligt upp sönderslagen och rånad på pengar och kontokort. Anders Stolpe menar att det då sällan finns någon koppling till krogmiljön utan föraren ser ut sina objekt när de ramlar ut från krogen. Han nämner dock en man och en kvinna i Stockholm som kunde kopplas till 27 ärenden. Kvinnan användes som lockfågel på krogen och fick sedan med sig mannen i en svarttaxi där maken väntade. Det var grova rån där offret var försatt i vanmakt. Paret dömdes till åtta års fängelse var.

– Vissa preparat kan ge ett väldigt snabbt påslag och när det kommer är man kanske inte synligt påverkad för omgivningen, men man är tämligen viljelös och det är lätt att leda med sig offret.

– Medlen är designade för att man ska glömma elände och samtidigt ge smärtlindring av medicinska skäl som även fungerar i dessa sammanhang. Men det är ju inga narkosläkare som gör det här, de är inte proffs på dosering och därför är de ute på väldigt tunn is.

Anders Stolpe nämner en diskjockey i Göteborg som lovade unga flickor guld och gröna skogar innan han drogade och utnyttjade dem. I Malmö var det en skönhetsdoktor som drogade och utnyttjade sina patienter. Nyligen fick två socialarbetare i Svedala spetsat kaffe när de besökte en patient vilket ledde till direktivet att personalen inte ska dricka kaffe vid hembesök. Ofrivillig drogning kan förekomma på många ställen, inte minst på turistorter med hektiskt nöjesliv. En hel del ärenden har skett utomlands under semesterresor.

– Svarttaxi är ju vanligt, men nästan alla telefonsamtal jag har fått under årens lopp kring det här är relaterade till krogen. Det är också på krogen som de flesta skrönorna finns.

– Den som råkar ut för ofrivillig drogning har haft svårt att bli trodd. Det vanligaste omdömet från myndigheter, polis och sjukvård, kanske även bland kompisar, har varit att någon som har gjort dåliga val eller själv druckit för mycket, försöker bortförklara sitt beteende med ofrivillig drogning.

Företeelsen har inte varit erkänd tidigare. Förhoppningen är att detta ska förändras genom ökad kunskap, att polis och åklagare tar anmälningar på allvar, att tester görs snabbare, att brottsjourer och försäkringsbolag känner till problemet. Inte minst att anmälningsbenägenheten ökar.

– Vi lever i en värld med nya beteenden och livsstilar, vi har tillgång till preparat som inte fanns i krogmiljön tidigare. Det finns olika sätt att skydda sig, som att ha lock på glaset eller

provstickor som visar innehållet. Men allt måste kvalitetssäkras för att inte skapa en falsk trygghet. Med utredningen vill vi erkänna företeelsen, informera allmänheten och få olika aktörer att förbättra åtgärderna.

Text: Hans P.A. Karlsson

Fakta: FÖRENING MOT OFRIVILLIG DROGNING

I maj 2007 bildades en förening för dem som utsatts för ofrivillig drogning, M.O.D., Mot ofrivillig drogning.

– Vi förutsätter att det finns betydligt fler fall än vad utredningen visar, att mörkertalet är stort. Många som har blivit utsatta förstår inte att det är ett brott som ska anmälas, att ofrivillig drogning är en form av misshandel, säger Anna Hoppers, ordförande i föreningen.

Föreningen vill vara ett stödforum och försöker ta fram underlag för hur man bäst kan hjälpa drabbade och få dem att anmäla händelsen.

–Vi vill få fram mer information som kompletterar samhällssystemets. Myndigheter får ju bara veta något när en anmälan görs. Istället för att skrämja upp folk så vill vi göra det tydligt att om man råkar ut för något så finns det stöd och information.

Föreningen har en hemsida: www.modsverige.se